

Nazi-monument graves opp

Bauta og solkors ble revet ned på Stiklestad i 1945

Adresseavisen 3/3-1992

⊗ STEIN BJØRU

VERDAL: Gamle motstandsfolk i Verdal ønsker å grave opp igjen det enorme «nazi-monumentet» som ble reist på Stiklestad under krigen. I 1945 ble den åtte meter høye bautaen med et innhogd solkors revet, og veltet ned i ei nedgravd grøft. Der har den ligget urørt siden.

Det er den anerkjente Motstandsgruppe 1940-45 som står bak initiativet.

Gruppen mener monumentet har historisk interesse, og ønsker det til sin krigsutstilling på Stiklestad. Monumentet skal ikke gjenreises, men ligge fremme tilgjengelig for publikum som besøker utstillingen.

Kultursjef i Verdal Henrik E. Petersen bekrefter at kommunen har fått en muntlig forespørsel om å grave opp monumentet, men at det gjenstår en mer formell behandling i Motstandsgruppe 1940-45 før kommunen kan ta stilling til denne saken.

– Jeg er ikke negativ til henvendelsen fra krigsveteranene. Oppgraving av dette «nazi-monumentet» kunne blitt oppfattet som en provokasjon, men siden initiativet kommer fra høyt respekterte motstandsfolk i Verdal, og dette er folk som kjenner krigshistorien i Verdal bedre enn noen annen, gjør det saken lettere for oss. Krigsveteranene vet nøyaktig hvor bautaen er nedgravd, og jeg vil gå inn for at bautaen kan

graves opp. Det er ikke snakk om at monumentet skal gjenreises, men den skal inngå i den krigsutstillingen som denne gruppen har etablert på Stiklestad, sier Henrik E. Petersen.

Motstandsgruppe 1940-45 har i mange år hatt en utstilling i Stiklestad gamle skole. Men ved byggingen av det nye kulturhuset på Stiklestad er den gamle skolen fjernet fra området, og krigsutstillingen mistet sine lokaler. Nå er et av de gamle telthusene fra Rinnleiret flyttet til Stiklestad, og det er dette som nå blir utstillingsplass for krigsmuseet og andre aktiviteter.

Monumentet på Stiklestad som det nå er interesse for å grave opp, var både gedigent og flott. En bred granittrapp gikk opp over Olavshaugen, og på toppen ruvet en 7-8 meter høy, slank bauta av Oppdalsten. Mellom bautaen og inngangsporten til Stiklestad kirke, dannet trappa ei rett linje. Det symboliserte sammenhengen mellom kirken og stedet hvor Olav den Hellige ble lagt inn i et skur etter slaget i 1030. Høyt oppe på bautaen var det innhogd et solkors. Muren foran støtta var prydet med reliefer med motiver fra Snorre, men også der var det NS-symboler.

Det nye anlegget stod ferdig til Nasjonal Samlings «storstevne» i olsokhelga 1944. Vidkun Quisling var hovedpersonen. Og en av hedersgjestene var Nordsjøflyveren Trygve Gran som ble hyllet for sin dristige flyverferd fra Skottland til Norge 30 år tidligere.

Kilde for disse opplysningene er Verdalsboka, – Krig - Okkupasjon - Motstand. I



Her ligger den åtte meter høye bautaen nedgravd, etter at en deputasjon fra Trondheim hadde forlangt det.

Foto: LEIF KNUTSETH

dette lokalhistoriske verket kan en også lese hvordan monumentet på Stiklestad ble knust:

«Alt ble rasert i 1945. Dette til tross for at sterke krefter nesten bønnfaldt om at noe måtte bli berget. Men en sterk deputasjon fra Trondheim var ubøyelige. De ville ikke at det på Stiklestad skulle være noe som kunne tolkes som minnesmerker etter NS og Quisling. Avgjørelsen om rasering ble presset frem. Den høye støtta ble

felt ned i ei oppgravd grøft, og granittrappa ble knust og gravd ned i Korsådalen.»

Vidkun Quisling taler på Stiklestad olsok 1944. Til venstre for Quisling bautaen med solkors, og foran relieffene med sagramotiv.

Foto: Fra Verdalsboka



101457